

GES Finansmanında Son Durum

Hakan Uzunhekim

GENSED Yönetim Kurulu Üyesi
Actus Solar Genel Koordinatörü

GÜNDEM

- Lisanslı GES projelerinin finansmanı
- 5MW üstü Lisanssız GES projelerinin finansmanı
- 5MW altı Lisanssız GES projelerinin finansmanı
- 2017 yılında GES finanse etmek
- 2018 ve ötesi

LİSANSLI GES PROJELERİNİN FİNANSMANI

- Orantısız katkı payı ve düşük IRR (İç Verim Oranı)
- Süresiz teminat mektubu zorunluluğu
- Süreç sürelerinin belirsizliği, planlama yapmada güçlük
- Anahtar-çevir yüklenici (EPC) seçiminde özensizlik
- İlişki bankaları dışında kaynak bulmada zorlanma

5MW üstü LİSANSSIZ GES PROJELERİNİN FİNANSMANI

- GES'lere tahsis edilmiş IFI/DFI kaynaklarının kısıtlı sayıda bankada olması
 - IFI: EBRD, IFC, EIB, IDB
 - DFI: Fransız, Alman, Avusturya, Japon Kalkınma Ajansları
- Çoğu proje finansmanı departmanının bu kaynaklardan habersiz olması /bankaların paçallama eğilimleri
- Kredi komitelerinin GES kredisinde kurulum, EPC, O&M, nakit akışı değil sponsor'un bilançosuna odaklanmaları
- Hukuki ve mevzuat zemininin 2016 sonrası kayganlaşması

5MW altı LİSANSSIZ GES PROJELERİNİN FİNANSMANI

- Geçici kabule kadar satış yasağı & yanan Çağrı Mektupları
- TEDAŞ onaylarında kasti gecikme ve dolaylı iptaller
- Bankaların EBRD gibi özel tahsis edilmiş kaynaklarına normal kredi muamelesi uygulamaları
- Turseff başvurulmuş projelerin uzman departmana gelemeden konu hakkında bilgisiz şubelerce bloke edilmeleri
- 1 banka hariç >10MW GES kredilerinde bankaların ön elemeyi uzman PF departmanı yerine şubelere bırakmaları

2017 YILINDA GES FİNANSE ETMEK

- Lisanssız elektrik üretimine arka arkaya müdahale
 - ✓ Geçici kabul öncesi devir yasağı
 - ✓ Anti-damping & yabancı panele KDV
 - ✓ Yeni dağıtım bedelleri & 2017 sonuna kadar geçici kabul
- Ülke, sektör ve piyasalarda artan riskler ve kredi maliyetleri
 - ✓ Fitch sonrası kaybedilen yatırım yapılabilir notu
 - ✓ Döviz kurlarındaki dalgalanmayla inip çıkan CDSler
 - ✓ LIBOR'da sene sonuna dek beklenen %0,5-%1 artış
 - ✓ Türkiye'ye has siyasi ve jeopolitik riskler
- **SONUÇ: Güneş enerjisi sektörünü çok iyi takip edemeyen finans kurumlarında artan risk algısı ve azalan iştah**

2018 ve ÖTESİ

- **MWp kurulum (EPC) maliyeti**
\$1,2 – 1,4m ->>> \$1m ve altı
- **PV panel verimliliği**
%16 - 17 ->>> %20 ve üstü
- **Kredi vadeleri**
7 - 8 yıl ->>> 9 yıl ve üstü
- **Proje geliştirme bedeli**
\$150 - 200K ->>> \$50K ve altı

